DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

9. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 4

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. Zehra'nın teyzesi bebek beklemektedir. Doktor kontrollerinde çekilen ultrason görüntülerini ailece izlerken Zehra, ilk görüntülerde küçük bir noktaya benzeyen bebeğin sonraki aylarda başı, kolları ve bacaklarıyla adım adım şekillendiğini, son görüntülerde ise yüz hatlarının bile seçilebildiğini fark eder. Bu değişimden çok etkilenen Zehra, insanın yaratılışıyla ilgili ayetleri araştırır ve aşağıdaki ayetlere ulaşır. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

- "Ant olsun, biz insanı, çamurdan (süzülmüş) bir özden yarattık. Sonra onu sağlam bir karargâhta nutfe hâline getirdik. Sonra nutfeyi alaka (aşılanmış yumurta) yaptık. Peşinden, alakayı, bir parçacık et hâline soktuk; bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik; bu kemikleri etle kapladık. Sonra onu başka bir yaratışla insan hâline getirdik. Yapıp-yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir." (Müminun suresi 12-14. ayetler)
- "Muhakkak ki biz insanı en güzel biçimde yarattık." (Tin suresi 4. ayet)

1.1. Müminun suresinin 12-14. ayetlerine göre insanın yaratılış aşamalarını sırasıyla yazınız. (6 puan)

1.2. Zehra'nın ultrason görüntülerinde fark ettiği gelişim ile ayetlerde anlatılan yaratılış arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Açıklayınız. Ardından ayetlerden hareketle insanın yaratılışı hakkında iki çıkarımda bulununuz. (9 puan)

2. Okulun robotik kulübündeki öğrenciler, kâğıt, plastik ve cam atıkları birbirinden ayıran bir robot kol geliştirdi. Robot, öğrencilerin kendisine yüklediği yüzlerce atık fotoğrafından yararlanarak atıkları ayırmayı "öğreniyordu". Kulüp üyesi Arda, "Robot da bizim gibi öğreniyor. O hâlde insanla robot arasında ne fark kaldı?" diye sordu. Danışman öğretmen; robotun yalnızca kendisine yüklenen program ve verilerle çalıştığını, yaptığı işin anlamını sorgulamadığını ve yaptıklarından dolayı sorumlu tutulamayacağını hatırlattı. Arda, konuyu araştırırken aşağıdaki ayetlerle karşılaştı. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Ayet	**İnsanın Özelliği**
I. "Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti..." (Bakara suresi 31. ayet)	.....
II. "Ant olsun biz insanoğluna şan, şeref ve nimetler verdik; onları karada ve denizde taşıdık, kendilerine güzel güzel rızıklar verdik ve onları yarattıklarımızın çoğundan üstün kıldık." (İsra suresi 70. ayet)	.....
III. "Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yüklendi…" (Ahzab suresi 72. ayet)	.....

2.1. Tablodaki ayetlerin her birinin insanın hangi özelliğine dikkat çektiğini ilgili alana yazınız. (6 puan)

2.2. Ayetlerden hareketle Arda'nın sorusunu cevaplayınız. İnsanı robottan ayıran iki özelliği açıklayınız. (4 puan)

3. Kitap kulübünde Endülüslü İslam düşünürü İbni Tufeyl'in (ö. 581/1185) "Hay bin Yakzan" adlı eserini okuyan Selin, eserin konusunu arkadaşlarına şöyle özetledi: "Hay, ıssız bir adada tek başına büyür. Çevresindeki bitkileri ve hayvanları, gece ile gündüzün birbirini izlemesini, gök cisimlerinin düzenli hareketlerini uzun süre gözlemler. Gördüğü her şeyin belli bir düzen içinde var olup değiştiğini fark eder ve bu düzen üzerinde akıl yürütür. Sonunda bu düzenin kendiliğinden oluşamayacağı, mutlaka yüce bir yaratıcısı olması gerektiği sonucuna ulaşır."

Selin'in arkadaşı Burak ise bu özete şu yorumu yaptı: "Demek ki insan, hiçbir rehbere ihtiyaç duymadan akıl ve duyularıyla doğru olan her şeyi öğrenebilir." (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde selim akıl sahipleri için elbette ibretler vardır." (Al-i İmran suresi 190. ayet)

3.1. Hay'ın yaratıcının varlığı sonucuna ulaşırken başvurduğu bilgi edinme yollarını belirleyerek her birinin bu süreçteki rolünü açıklayınız. Hay'ın bu çabasını ayetten de yararlanarak "tefekkür" kavramıyla ilişkilendiriniz. (7 puan)

3.2. Burak'ın yorumunu eleştirel bir bakış açısıyla değerlendiriniz. Değerlendirmenizde akıl ve duyularla tek başına ulaşılamayacak bilgilere iki örnek vererek insanın vahye ve peygamberlere neden ihtiyaç duyduğunu açıklayınız. (8 puan)

4. Ödevi için Kur'an-ı Kerim'de insanın yaratılışından söz eden ayetleri araştıran Kerem, bir yapay zekâ sohbet uygulamasına bu konudaki ayetleri sordu. Uygulama kısa sürede dört ayet meali ve bunların sure ve ayet numaralarını sıraladı. Kerem, bilgileri ödevine geçirmeden önce evdeki Kur'an-ı Kerim mealinden tek tek kontrol etti. İki ayetin numarasının yanlış verildiğini, meallerden birinin ise Kur'an-ı Kerim'de hiç bulunmadığını gördü. Kerem, durumu öğretmenine anlatırken "Uygulamanın verdiği bilgiler çok inandırıcı görünüyordu. Kontrol etmeseydim Kur'an'da olmayan bir cümleyi ödevime ayet diye yazacaktım." dedi. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Bilgi: Yapay zekâ sohbet uygulamaları, gerçekte var olmayan kaynak ve alıntıları da doğruymuş gibi sunabilir.

4.1. Kerem'in yaşadığı durumdan hareketle bir bilgiyi doğru kabul etmeden önce sorulması gereken üç soruyu yazınız. (6 puan)

4.2. "Bir bilgi ne kadar inandırıcı görünürse görünsün, değeri kaynağının güvenilirliğine bağlıdır." yargısını Kerem'in yaşadıklarından hareketle değerlendiriniz. Dinî konularda güvenilir kaynağa başvurmanın neden önemli olduğunu açıklayınız. (5 puan)

4.3. Kerem'in yerinde olsaydınız ödeviniz için doğru bilgiye ulaşmak amacıyla izleyeceğiniz iki yolu yazınız. (4 puan)

5. Bu yıl namazlarını düzenli olarak kılmaya başlayan Emir, namazın her rekâtında okuduğu Fatiha suresinin anlamını merak edip ders kitabından surenin mealini okudu. Meali okuduktan sonra "Demek ki namazda her gün Rabbimle konuşuyormuşum." diye düşünen Emir, öğretmeninin derste paylaştığı bir hadisi de hatırladı. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

- "Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Hamt, âlemlerin Rabbi, Rahman, Rahîm, hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) maliki Allah'a mahsustur. (Allah'ım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi dosdoğru yola ilet. Nimetine erdirdiklerinin yoluna; gazaba uğramışların yoluna da doğrudan sapmışların yoluna da değil!" (Fatiha suresi 1-7. ayetler)
- "Kulun Rabbine en yakın olduğu an, secdede olduğu andır…" (Müslim, "Salat", 215)

5.1. Aşağıdaki tabloda kulun Allah'a (cc) yönelişini gösteren unsurlar verilmiştir. Her unsuru Fatiha suresinin mealinden birer ifadeyle örneklendiriniz. (8 puan)

Unsur	Mealdeki İfade
Allah'ı (cc) övme, yüceltme (hamt)	.....
Yalnız Allah'a (cc) kulluk etme	.....
Acizliğini bilip Allah'tan (cc) yardım isteme	.....
Allah'tan (cc) hidayet dileme	.....

5.2. Emir'in "Demek ki namazda her gün Rabbimle konuşuyormuşum." sözünü Fatiha suresinin mealinden ve verilen hadisten hareketle değerlendiriniz. (6 puan)

5.3. Namazla Allah (cc) ile kurulan bağın Emir'in günlük hayatına ve insanlarla ilişkilerine nasıl yansıyabileceğini iki örnekle açıklayınız. (6 puan)

6. Can, sınıf arkadaşı Ali'nin okul takımının maçında kaçırdığı penaltıyla alay eden kısa bir video hazırlayıp sınıfın mesajlaşma grubunda paylaştı. Video kısa sürede başka gruplara da yayıldı ve Ali günlerce okula üzgün geldi. Yaptığı şeyin arkadaşını derinden incittiğini fark eden Can, o akşam pişmanlık içinde ellerini açarak şöyle dua etti:

"Allah'ım! Sen tövbeleri çok kabul edensin, kullarının kusurlarını örtensin. Arkadaşımı kırdığım için çok pişmanım. Beni bağışla ve bir daha böyle bir hata yapmamam için bana güç ver."

Ertesi gün Can, videoyu paylaştığı gruplardan kaldırdı, gruptakilerden de videoyu silmelerini rica etti ve Ali'den sınıfın önünde özür diledi. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

"Her kim de işlediği zulmünün arkasından tövbe edip durumunu düzeltirse kuşkusuz, Allah onun tövbesini kabul eder. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (Maide suresi 39. ayet)

6.1. Can'ın duasında Allah'ın (cc) hangi güzel isimlerine (esmayıhüsna) işaret edildiğini anlamlarıyla birlikte yazınız. Dua ederken Allah'a (cc) güzel isimleriyle yönelmenin anlamını açıklayınız. (8 puan)

6.2. Can'ın hatasını fark ettikten sonra yaptıklarını tövbe kavramı ve Maide suresinin 39. ayeti çerçevesinde değerlendiriniz. (9 puan)

6.3. Tövbe ve duanın Can'ın Allah (cc) ile bağına ve arkadaşlarıyla ilişkilerine katkılarını açıklayınız. (8 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	DKAB.9.1.1. İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
2	DKAB.9.1.1. İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
3	DKAB.9.1.2. İnsanın doğruyu arayan bir varlık olarak bilgiye ulaşma yolları hakkında eleştirel düşünebilme	KB3.3. Eleştirel Düşünme
4	DKAB.9.1.2. İnsanın doğruyu arayan bir varlık olarak bilgiye ulaşma yolları hakkında eleştirel düşünebilme	KB3.3. Eleştirel Düşünme
5	DKAB.9.1.3. Allah (cc) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme	KB2.15. Yansıtma
6	DKAB.9.1.3. Allah (cc) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme	KB2.15. Yansıtma

PUANLAMA TABLOSU						
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**TOPLAM**
15	*10*	*15*	*15*	*20*	*25*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 4** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 9. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. **Doğru cevap (1.1):** Altı aşamanın her biri birer puandır (1+1+1+1+1+1).

- Çamurdan (süzülmüş) bir özden yaratılma **(1 puan)**.
- Sağlam bir karargâhta nutfe hâline getirilme **(1 puan)**.
- Nutfenin alaka (aşılanmış yumurta) yapılması **(1 puan)**.
- Alakanın bir parçacık et hâline getirilmesi **(1 puan)**.
- Bu et parçasının kemiklere (iskelete) çevrilmesi ve kemiklerin etle kaplanması **(1 puan)**.
- Başka bir yaratışla insan hâline getirilme **(1 puan)**.

Aşamalar doğru yazıldığı hâlde sıraları karıştırılmışsa en fazla üç puan verilir.

Örnek doğru cevap (1.1): Çamurdan süzülmüş bir öz → nutfe → alaka (aşılanmış yumurta) → bir parçacık et → kemikler (iskelet) ve kemiklerin etle kaplanması → başka bir yaratışla insan hâline gelme.

Yanlış cevap (1.1): Ayette geçmeyen aşamaların yazılması, aşamaların "doğum, çocukluk, gençlik, yaşlılık" gibi hayat evreleriyle açıklanması ya da insanın aşamasız, tek seferde yaratıldığının belirtilmesi yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

Doğru cevap (1.2): Üç ölçütün her biri üçer puandır (3+3+3).

- İlişki: Bebeğin anne karnında birdenbire değil, belli bir sıra ve düzen içinde aşama aşama geliştiği; Zehra'nın gözlemlediği bu gelişimin ayetlerde bildirilen aşamalı yaratılışa işaret ettiği açıklanmışsa **(3 puan)**.
- Birinci çıkarım: İnsanın tesadüfen değil, Allah'ın (cc) kudreti ve belirlediği ölçüyle yaratıldığı; "Yapıp-yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir." ifadesinin bu yaratılıştaki benzersiz sanata ve Allah'ın (cc) yüceliğine dikkat çektiği belirtilmişse **(3 puan)**.
- İkinci çıkarım: Tin suresinin 4. ayetine göre insanın beden yapısıyla ve akıl, irade, öğrenme gibi özellikleriyle en güzel biçimde yaratılmış değerli bir varlık olduğu; bu değerin insana şükür ve sorumluluk bilinci kazandırması gerektiği belirtilmişse **(3 puan)**. "En güzel biçim" ifadesi yalnızca dış görünüşle sınırlandırılmışsa bu ölçüt için bir puan verilir.

"İnsanın yaratılışı Allah'ın (cc) kudretinin delillerindendir.", "İnsan değerli bir varlık olarak yaratıldığı için kendisine ve başkalarına saygı göstermelidir." gibi ayetlerle tutarlı başka çıkarımlar da kabul edilir.

Örnek doğru cevap (1.2): Zehra'nın gördüğü gibi bebek anne karnında birdenbire değil, belli bir sıra ve düzen içinde aşama aşama gelişmektedir. Bu durum, Müminun suresinde anlatılan aşamalı yaratılışı hatırlatır. Buradan insanın tesadüfen var olmadığı, Allah'ın (cc) kudreti ve ölçüsüyle yaratıldığı sonucuna ulaşılır. Ayetin sonundaki "Yapıp-yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir." ifadesi de bu yaratılıştaki sanata dikkat çeker. Ayrıca Tin suresinin 4. ayetine göre insan, bedeni ve akıl, irade gibi özellikleriyle en güzel biçimde yaratılmış değerli bir varlıktır. Bu değer, insanın Rabbine şükretmesini ve sorumluluklarının bilincinde olmasını gerektirir.

Yanlış cevap (1.2): Bebeğin gelişiminin kendiliğinden ve rastgele gerçekleştiğinin ileri sürülmesi, ayetlerle ilişki kurulmadan yalnızca ultrason görüntülerinin anlatılması ya da ayetlerle bağdaşmayan çıkarımlar yapılması yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. **Doğru cevap (2.1):** Her ayet için iki puan verilir (2+2+2).

- I. ayet: İnsanın öğrenebilen, bilgi edinebilen bir varlık olarak yaratıldığı; akıl ve öğrenme yeteneği **(2 puan)**.
- II. ayet: İnsanın şerefli ve değerli kılındığı, akıl ve irade gibi nimetlerle yarattıklarının çoğundan üstün tutulduğu **(2 puan)**.
- III. ayet: İnsanın emaneti yüklenen, sorumluluk sahibi (mükellef) bir varlık olduğu; tercihlerinden sorumlu tutulması **(2 puan)**.

Örnek doğru cevap (2.1): I. Öğrenme ve bilgi edinme yeteneği (akıl). II. Şerefli, değerli ve diğer varlıkların çoğundan üstün kılınma. III. Emanet yüklenme, sorumluluk sahibi olma.

Yanlış cevap (2.1): I. ayete "emanet" ya da "üstün kılınma", III. ayete "öğrenme yeteneği" yazılması gibi ayetlerin özelliklerle yanlış eşleştirilmesi ya da ayetlerle ilgisi olmayan özelliklerin (ör. "insanın topraktan yaratılması") yazılması yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

Doğru cevap (2.2): İki özelliğin her biri ikişer puandır (2+2).

- Birinci özellik robotla karşılaştırılarak açıklanmışsa **(2 puan)**.
- İkinci özellik robotla karşılaştırılarak açıklanmışsa **(2 puan)**.

Kabul edilen özellikler: Akıl ve anlamlandırma (insan öğrendiklerini aklıyla sorgular, anlamlandırır, kendi varlığı ve yaratılış amacı üzerinde düşünür; robot yalnızca kendisine yüklenen programa göre işlem yapar). İrade ve sorumluluk (insan iyi ile kötü arasında tercih yapar ve emaneti yüklendiği için yaptıklarından sorumludur; robot tercih yapamaz, ahlaki sorumluluk taşımaz). Değer ve ahlak (insan şerefli kılınmış bir varlık olarak ahlaki değerlere göre davranır, Rabbini tanır ve O'na kulluk eder; robot ise insanın yaptığı bir araçtır). Özellik yalnızca adıyla yazılıp robotla farkı açıklanmamışsa o özellik için bir puan verilir.

Örnek doğru cevap (2.2): Robot, kendisine yüklenen fotoğraflara ve programa göre atıkları ayırır ama ne yaptığının anlamını düşünmez. İnsan ise Allah'ın (cc) verdiği akılla öğrendiklerini sorgular, anlamlandırır ve yaratılış amacı üzerinde düşünür. Ayrıca insan irade sahibidir; iyi ile kötü arasında seçim yapar ve emaneti yüklendiği için yaptıklarından sorumludur. Robot ise tercih yapamaz ve yaptıklarından sorumlu tutulamaz.

Yanlış cevap (2.2): İnsan ile robot arasında hiçbir fark olmadığının söylenmesi, farkın yalnızca "insanın canlı, robotun cansız olması" ya da "insanın daha hızlı öğrenmesi" gibi ayetlerle ilişkisi olmayan yönlerle açıklanması yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. **Doğru cevap (3.1):** Üç ölçüt sırasıyla iki, iki ve üç puandır (2+2+3).

- Duyular: Hay'ın bitkileri, hayvanları, gece ile gündüzü ve gök cisimlerini gözlemleyerek ilk bilgileri duyularıyla elde ettiği; duyuların bilgi edinmenin ilk kaynağı olduğu belirtilmişse **(2 puan)**.
- Akıl: Hay'ın duyularla elde ettiği bilgileri aklıyla muhakeme ettiği, düzen ve değişim üzerinde akıl yürüterek bu düzenin bir yaratıcısı olması gerektiği sonucuna ulaştığı belirtilmişse **(2 puan)**.
- Tefekkür: Tefekkürün derin düşünmek, varlıkların manasını anlamaya çalışmak olduğu; ayetin göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün art arda gelişinde akıl sahipleri için ibretler bulunduğunu bildirdiği ve Hay'ın yaptığının bu ibretler üzerinde tefekkür etmek olduğu ilişkilendirilmişse **(3 puan)**.

Örnek doğru cevap (3.1): Hay önce duyularını kullanmış; bitkileri, hayvanları, gece ile gündüzü ve gök cisimlerinin hareketlerini gözlemleyerek ilk bilgileri elde etmiştir. Sonra aklını kullanarak bu gözlemleri değerlendirmiş, her şeyin bir düzen içinde değiştiğini fark etmiş ve bu düzenin kendiliğinden oluşamayacağı, bir yaratıcısı olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Hay'ın bu çabası tefekkürdür; çünkü tefekkür, var olan şeylerin manasını anlamak için derin düşünmektir. Ayette de göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbirini izlemesinde akıl sahipleri için ibretler olduğu bildirilir. Hay, tam da bu ibretler üzerinde düşünerek yaratıcının varlığına ulaşmıştır.

Yanlış cevap (3.1): Hay'ın yaratıcının varlığına yalnızca sezgi ya da rüya yoluyla ulaştığının söylenmesi, duyular ile aklın rollerinin birbirine karıştırılması ya da tefekkürün "ezberlemek, bilgiyi tekrar etmek" gibi anlamlarla açıklanması yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

Doğru cevap (3.2): Dört ölçütün her biri ikişer puandır (2+2+2+2).

- Burak'ın yorumunun eksik/yanlış olduğu; akıl ve duyuların insanı yaratıcının varlığı gibi önemli sonuçlara ulaştırabileceği ancak sınırlı olduğu, duyuların yanılabileceği ve aklın her şeyi bilecek güçte olmadığı belirtilmişse **(2 puan)**.
- Akıl ve duyularla tek başına ulaşılamayacak bilgilere birinci örnek verilmişse **(2 puan)**.
- İkinci örnek verilmişse **(2 puan)**. Örnekler: Ahiret hayatının mahiyeti, ibadetlerin nasıl ve hangi vakitlerde yapılacağı, insanın yaratılış amacı ve Allah'a (cc) nasıl kulluk edileceği, meleklerin varlığı, helal ve haramın belirlenmesi.
- Vahiy ve peygamberlerin bu konularda insana rehberlik ettiği, doğru yolu ve uyulması gereken ilkeleri bildirdiği; akıl ile vahyin birbirini tamamladığı açıklanmışsa **(2 puan)**.

Örnek doğru cevap (3.2): Burak'ın yorumu doğru değildir. Hay, akıl ve duyularıyla evrendeki düzenden yola çıkarak bir yaratıcının var olduğu sonucuna ulaşabilmiştir. Ancak akıl ve duyular sınırlıdır; duyular yanılabilir, akıl da her şeyi bilecek güçte değildir. Örneğin ölümden sonra nasıl bir hayatın başlayacağını ya da namazın hangi vakitlerde ve nasıl kılınacağını insan kendi başına bilemez. Bu tür bilgiler ancak Allah'ın (cc) vahiy yoluyla peygamberlerine bildirdikleriyle öğrenilebilir. Bu yüzden insan, yaratılış amacını öğrenmek ve doğru yolu bulmak için vahyin ve peygamberlerin rehberliğine ihtiyaç duyar. Akıl ve vahiy birbirine karşı değil, birbirini tamamlayan bilgi yollarıdır.

Yanlış cevap (3.2): Burak'ın yorumunun gerekçe gösterilmeden doğru kabul edilmesi, aklın ve duyuların hiçbir işe yaramadığının ileri sürülmesi, örnek olarak akıl ve duyularla bilinebilecek konuların (ör. bir haftanın kaç saat olduğu, trafik ışıklarının rengi) verilmesi ya da vahyin aklı devre dışı bıraktığının söylenmesi yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. **Doğru cevap (4.1):** Her uygun soru iki puandır (2+2+2). Bilginin kaynağını, güvenilirliğini, doğrulanabilirliğini ve tutarlılığını sorgulayan sorular kabul edilir. Örnekler:

- “Bu bilginin kaynağı nedir, kaynak belirtilmiş mi?” **(2 puan)**
- “Bu kaynak, konusunda güvenilir bir kaynak mıdır?” **(2 puan)**
- “Bu bilgi başka güvenilir kaynaklarla doğrulanabiliyor mu?” **(2 puan)**

“Bilgi kendi içinde ve bildiğim doğrularla tutarlı mı?”, “Bu bilgiyi kim, hangi amaçla paylaşmış?” gibi sorular da kabul edilir. Aynı anlama gelen iki soru tek soru sayılır.

Örnek doğru cevap (4.1): 1. Bu bilgi nereden alınmış, kaynağı belli mi? 2. Bilginin alındığı kaynak güvenilir mi? 3. Bu bilgiyi Kur’an-ı Kerim meali gibi güvenilir bir kaynaktan kontrol ettiğimde aynı sonuca ulaşıyor muyum?

Yanlış cevap (4.1): Bilginin doğruluğuyla ilgisi olmayan sorular (ör. “Uygulama kaç saniyede cevap verdi?”, “Bu bilgiyi kaç kişi beğendi?”) ya da soru yerine yalnızca “bilgiyi kontrol ederim” gibi genel ifadeler yazılması yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

Doğru cevap (4.2): İki ölçüt sırasıyla iki ve üç puandır (2+3).

- Değerlendirme: Uygulamanın verdiği bilgilerin inandırıcı göründüğü hâlde yanlış çıktığı; bu nedenle bilginin değerinin görünüşüne değil kaynağına bağlı olduğu ve Kerem’in bilgiyi akıl süzgecinden geçirip güvenilir kaynakla doğrulayarak eleştirel düşündüğü belirtilmişse **(2 puan)**.
- Gerekçe: Dinî bilginin asıl kaynağının vahiy (Kur’an-ı Kerim) ve Hz. Peygamber’in sünneti olduğu; doğrulanmamış bilginin insanı yanlış inanç ve uygulamalara götürebileceği, Kur’an’da olmayan bir sözün ayet diye aktarılmasının vahye ait olmayan bir sözü vahiymiş gibi göstermek olacağı açıklanmışsa **(3 puan)**.

Örnek doğru cevap (4.2): Bu yargı doğrudur. Uygulamanın verdiği bilgiler çok inandırıcı görünse de kaynağından kontrol edildiğinde bir kısmının yanlış olduğu anlaşılmıştır. Kerem, hazır bilgiyi sorgusuz kabul etmeyip akıl süzgecinden geçirmiş ve güvenilir kaynakla karşılaştırmıştır. Dinî konularda bilginin asıl kaynağı vahiy ve Hz. Peygamber’in sünnetidir. Doğruluğu kontrol edilmeyen bilgi insanı yanlış inanç ve uygulamalara götürebilir. Kur’an’da olmayan bir sözü ayet diye aktarmak ise vahye ait olmayan bir şeyi vahiymiş gibi göstermek olur.

Yanlış cevap (4.2): Teknolojik araçlardan gelen her bilginin doğru kabul edilebileceğinin, dinî konularda kaynağın önemli olmadığının ya da bilginin inandırıcı görünmesinin doğruluğu için yeterli olduğunun ileri sürülmesi yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

Doğru cevap (4.3): Her uygun yol iki puandır (2+2).

- Birinci uygun yol yazılmışsa **(2 puan)**.
- İkinci uygun yol yazılmışsa **(2 puan)**.

Kabul edilen yollar: Güvenilir bir Kur’an-ı Kerim mealine ve ders kitabına başvurmak; güvenilir hadis kaynaklarından ve İslam ansiklopedilerinden yararlanmak; din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenine ya da alanında uzman kişilere danışmak; bilgiyi birden fazla güvenilir kaynakla karşılaştırmak; uygulamadan alınan bilgiyi kullanmadan önce asıl kaynağından doğrulamak.

Örnek doğru cevap (4.3): Önce ayetleri doğrudan güvenilir bir Kur’an-ı Kerim mealinden ve ders kitabımdan bulurdum. Ardından emin olamadığım noktaları din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenime danışır, bilgiyi birden fazla güvenilir kaynakla karşılaştırırdım.

Yanlış cevap (4.3): Bilgiyi başka bir yapay zekâ uygulamasına sorup ilk cevabı doğru kabul etmek, kaynağı belli olmayan sosyal medya paylaşımlarına başvurmak ya da “En çok paylaşılan bilgiyi seçerim.” demek gibi güvenilirliği sorgulanmamış yollar yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. **Doğru cevap (5.1):** Her doğru eşleştirme iki puandır (2+2+2+2).

- Allah'ı (cc) övme, yüceltme (hamt): "Hamt, âlemlerin Rabbi, Rahman, Rahîm, hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) maliki Allah'a mahsustur." **(2 puan)**
- Yalnız Allah'a (cc) kulluk etme: "Yalnız sana ibadet ederiz" **(2 puan)**
- Acizliğini bilip Allah'tan (cc) yardım isteme: "yalnız senden yardım dileriz" **(2 puan)**
- Allah'tan (cc) hidayet dileme: "Bizi dosdoğru yola ilet. Nimetine erdirdiklerinin yoluna…" **(2 puan)**

İfadenin anlamı bozulmadan kısaltılarak ya da kendi cümleleriyle yazılması da kabul edilir.

Örnek doğru cevap (5.1): Hamt: "Hamt, âlemlerin Rabbi… Allah'a mahsustur." Kulluk: "Yalnız sana ibadet ederiz." Yardım isteme: "Yalnız senden yardım dileriz." Hidayet dileme: "Bizi dosdoğru yola ilet."

Yanlış cevap (5.1): İfadelerin unsurlarla yanlış eşleştirilmesi (ör. hamt için "Bizi dosdoğru yola ilet." yazılması) ya da Fatiha suresinde yer almayan ifadelerin yazılması yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

Doğru cevap (5.2): İki ölçütün her biri üçer puandır (3+3).

- Namazda okunan Fatiha suresiyle kulun Rabbinin huzurunda durduğu, O'nu övdüğü, yalnız O'na kulluk edip yalnız O'ndan yardım ve hidayet istediği; bu yönüyle namazın Allah (cc) ile karşılıklı bir bağ kurulan ibadet ve duayı içinde barındıran bir iletişim olduğu açıklanmışsa **(3 puan)**.
- Hadise göre kulun Rabbine en yakın olduğu anın secde olduğu; secdenin Allah'a (cc) teslimiyetin ve yakınlığın en yoğun yaşandığı an olduğu ve ibadetle geçirilen anların Allah (cc) ile bağın en yoğun kurulduğu zamanlar olduğu ilişkilendirilmişse **(3 puan)**.

Örnek doğru cevap (5.2): Emir haklıdır. Namazda okunan Fatiha suresiyle kul, Rabbinin huzurunda durur; önce O'nu över, sonra yalnız O'na kulluk ettiğini söyler, O'ndan yardım ve doğru yola iletilmeyi diler. Bu, kul ile Allah (cc) arasında kurulan samimi bir iletişimdir. Hadiste de kulun Rabbine en yakın olduğu anın secde olduğu bildirilir. Secdeye kapanan insan, Allah'a (cc) teslimiyetini en açık şekilde gösterir. Bu nedenle namazla geçirilen anlar, insanın Rabbiyle bağ kurduğu en yoğun zamanlardır.

Yanlış cevap (5.2): Namazın yalnızca bedensel hareketlerden ibaret olduğunun, ezberlenen ayetlerin anlamının önemsiz olduğunun ya da Allah (cc) ile iletişimin yalnızca belirli mekânlarda kurulabileceğinin ileri sürülmesi yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

Doğru cevap (5.3): Üç ölçütün her biri ikişer puandır (2+2+2).

- İnsanın Allah (cc) ile olan bağının insanlarla ilişkisine yansıdığı; kulluktaki samimiyetin ahlakı güzelleştirdiği ve insanı kötülüklerden sakındırdığı belirtilmişse **(2 puan)**.
- Birinci örnek davranış uygun biçimde açıklanmışsa **(2 puan)**.
- İkinci örnek davranış uygun biçimde açıklanmışsa **(2 puan)**. Örnekler: Dürüst olmak ve yalan söylememek; anne babaya iyi davranmak; insanlara karşı adil ve saygılı olmak; büyüklere saygı göstermek; derslerini ve sorumluluklarını en güzel şekilde yapmaya çalışmak; ihtiyaç sahiplerine yardım etmek.

Örnek doğru cevap (5.3): Namazda Rabbinin huzurunda durduğunu bilen Emir, gün içinde de Allah'ın (cc) kendisini her an gördüğünün bilincinde olur. Kulluktaki bu samimiyet onun ahlakını güzelleştirir. Örneğin sınavda kopya çekmekten, arkadaşlarına yalan söylemekten sakınır. Ayrıca anne babasına karşı daha saygılı ve yardımsever davranır, onlara "öf" bile demekten kaçınır.

Yanlış cevap (5.3): İbadetin insanın günlük davranışlarına ve ilişkilerine hiçbir etkisi olmadığının söylenmesi ya da ibadetle ilişkisi kurulmadan yalnızca genel davranışların sıralanması yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. **Doğru cevap (6.1):** Üç ölçüt sırasıyla iki, iki ve dört puandır (2+2+4).

- Tevvab: "Tövbeleri çok kabul eden" anlamındaki ismin yazılması **(2 puan)**.
- Settar: "Ayıpları, kusurları örten" anlamındaki ismin yazılması **(2 puan)**.
- Kur'an-ı Kerim'de Allah'a (cc) güzel isimleriyle dua edilmesinin istendiği; kişinin durumuna uygun ismi anarak hem Allah'ı (cc) yücelttiği hem de bu ismin anlamına uygun dilekte bulunduğu; bunun duanın bilinçli ve samimi yapılmasını sağladığı ve kula Allah'ın (cc) affına karşı ümit ve güven verdiği açıklanmışsa **(4 puan)**.

İsim yazılıp anlamı verilmemişse o isim için bir puan verilir. Duadaki "Beni bağışla" ifadesinden hareketle Gaffar (tövbe eden kullarının günahlarını bol bol bağışlayan) veya Afüv (hiçbir sorumluluk kalmayacak biçimde günahları affeden) isminin anlamıyla birlikte yazılması da doğru kabul edilir; ancak toplam en fazla iki isim puanlanır.

Örnek doğru cevap (6.1): Can'ın duasında "tövbeleri çok kabul eden" anlamına gelen Tevvab ve "ayıpları, kusurları örten" anlamına gelen Settar isimlerine işaret edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Allah'a (cc) güzel isimleriyle dua edilmesi istenir. Can, tövbe ettiği için bu duruma uygun isimleri anarak hem Allah'ı (cc) yüceltmiş hem de O'ndan bu isimlerin anlamına uygun olarak tövbesinin kabul edilmesini ve kusurunun örtülmesini dilemiştir. Böylece duası daha bilinçli ve samimi olmuş, Allah'ın (cc) affına olan ümidi güçlenmiştir.

Yanlış cevap (6.1): Duada işaret edilmeyen isimlerin yazılması, isimlerin anlamlarının karıştırılması (ör. Settar'ın "dualara karşılık veren" diye açıklanması) ya da esmayıhüsnayla dua etmenin hiçbir anlamı olmadığının ileri sürülmesi yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

Doğru cevap (6.2): Dört ölçüt sırasıyla iki, iki, iki ve üç puandır (2+2+2+3).

- Pişmanlık: Tövbenin, yapılan hatadan pişman olmak olduğu; Can'ın arkadaşını incittiğini fark edip pişmanlık duyduğu belirtilmişse **(2 puan)**.
- Allah'a (cc) yönelme ve bağışlanma dileme (istiğfar): Can'ın samimiyetle Allah'a (cc) yönelip bağışlanma dilediği belirtilmişse **(2 puan)**.
- Hatayı terk etme ve bir daha yapmamaya karar verme: Can'ın bir daha böyle bir hata yapmamak için Allah'tan (cc) güç istediği, yani hatasını tekrarlamamaya karar verdiği belirtilmişse **(2 puan)**.
- Durumunu düzeltme: Can'ın videoyu kaldırması, silinmesini rica etmesi ve Ali'den özür dilemesinin ayetteki "durumunu düzeltirse" ifadesine uygun olduğu; ayete göre böyle tövbe edenin tövbesinin Allah (cc) tarafından kabul edileceği ilişkilendirilmişse **(3 puan)**.

Örnek doğru cevap (6.2): Tövbe, insanın yaptığı hatadan pişman olup bir daha yapmamaya karar vermesidir. Can, arkadaşını incittiğini fark edince pişman olmuş, samimiyetle Allah'a (cc) yönelerek bağışlanma dilemiş ve bir daha böyle bir hata yapmamak için O'ndan güç istemiştir. Can yalnızca dua etmekle kalmamış, videoyu kaldırıp silinmesini rica etmiş ve Ali'den özür dilemiştir. Maide suresinin 39. ayetinde, işlediği haksızlığın ardından tövbe edip durumunu düzelten kişinin tövbesinin kabul edileceği bildirilir. Can'ın davranışları, tövbenin sözle sınırlı kalmayıp hatayı telafi etmeyi de gerektirdiğini gösterir.

Yanlış cevap (6.2): Tövbenin yalnızca "tövbe ettim" demekten ibaret olduğunun, özür dilemenin ve verilen zararı gidermenin tövbeyle ilgisi bulunmadığının ya da Can'ın hatasının küçük olduğu için tövbeye gerek olmadığının ileri sürülmesi yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

Doğru cevap (6.3): İki ölçütün her biri dörder puandır (4+4).

- Allah (cc) ile bağa katkısı: Tövbenin Allah'a (cc) dönüş olduğu ve insanın yaratılışındaki safiyete dönmesi için bir fırsat sunduğu; dua ve tövbeyle Can'ın Rabbiyle bağını yenilediği, O'nun affına ve merhametine güvenerek iç huzur ve ümit kazandığı açıklanmışsa **(4 puan)**.
- Arkadaşlarıyla ilişkilere katkısı: Allah (cc) ile kurulan bağın insanlarla ilişkilere yansıdığı; Can'ın hatasını telafi ederek kırılan güveni ve arkadaşlığı onarmaya çalıştığı, sorumluluk bilinci kazanarak sözlerine ve paylaşımlarına daha dikkatli olacağı açıklanmışsa **(4 puan)**.

Örnek doğru cevap (6.3): Tövbe, Allah'a (cc) dönüştür ve insanın yaratılışındaki temizliğe yeniden kavuşması için bir fırsattır. Can, dua ve tövbeyle Rabbine yönelerek O'nunla bağını yenilemiş, Allah'ın (cc) affına ve merhametine güvenerek huzur bulmuştur. Allah (cc) ile kurulan bu bağ, Can'ın insanlarla ilişkilerine de yansımıştır. Özür dileyip videoyu kaldırarak Ali'nin kırılan güvenini onarmaya çalışmış, arkadaşlığını kurtarmak için adım atmıştır. Bu olaydan sonra Can, başkalarını incitebilecek söz ve paylaşımlardan sakınarak daha sorumlu davranacaktır.

Yanlış cevap (6.3): Tövbenin yalnızca Allah (cc) ile kul arasında kalıp insan ilişkilerine hiçbir etkisi olmadığının, dua ettikten sonra arkadaşından özür dilemeye gerek kalmadığının ya da tövbenin insana yalnızca ceza korkusu verdiğinin ileri sürülmesi yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.